

ONDERHOUDSCHECKS

PRAKTISCHE ADVIEZEN

KLEIN HERSTEL

INSPECTIERAPPORT 2020

**toren
Tsjerkewei 3 te Elahuizen**

Objectgegevens

Object: toren
Tsjerkewei 3 te Elahuizen
Gemeente: DE FRYSCHE MARREN (GAA)
Objectnummer: 0235.4044
Monumentnummer: 21485

Inspectieplan

Abonnee/Contactpersoon:	St. tot Behoud van Rijksmonumenten De heer J. Belksma	(06) 534 70 211 jellebelksma@me.com	
Sleuteladres:	R. Prins Buorren 20 te Elahuizen	(0514) 60 10 45	06 51 78 09 36
Locatie:	Bus parkeren voor de kerk.		
Risicoklasse:	3		

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het exterieur is goed bereikbaar voor inspecties en goed bereikbaar voor reparaties. De toegankelijkheid van het interieur is goed.

Inspectiegegevens

Inspectie uitgevoerd door: J. Binnema
Datum inspectie: 26 maart 2020

Inleiding

Dit Inspectierapport is tot stand gekomen volgens de uniforme en onafhankelijke Inspectiemethode van de gezamenlijke provinciale Monumentenwachten. Het is bedoeld als leidraad voor het plegen van stelselmatig en periodiek onderhoud ter voorkoming van verval.

Deze inspectie heeft betrekking op de staat van onderhoud en de gebreken aan die delen van het object, die zichtbaar en op redelijke wijze veilig bereikbaar zijn. Niet-zichtbare delen c.q. verborgen gebreken zijn niet gecontroleerd. Er is geen diepgaand bouwkundig onderzoek uitgevoerd en ook geen asbestinventarisatie. Eventueel aangeven hoeveelheden zijn een globale inschatting, hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Algemeen

De staat van het casco is goed en de onderhoudsstaat is redelijk.

Uitgevoerde werkzaamheden door Monumentenwacht

-

Verwerkte materialen

-

Prioriteitenlijst

De belangrijkste aanbevolen werkzaamheden zijn hieronder samengevat, op volgorde van prioriteit. Daarna volgt op de volgende pagina een uitgebreide checklist, waarin alle onderdelen van het object zijn benoemd en gekwalificeerd, zo nodig voorzien van een toelichting met eventueel een hersteladvies.

Op onze website www.monumentenwachtfryslan.nl kunt u aanvullende informatie vinden, zoals onderhoudswijzers en duurzaamheidstips.

Voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden adviseren wij u om bij de gemeente te informeren of hiervoor een vergunnings- of meldingsplicht geldt.

Onderdelen	Rubriek	Technische staat	Termijn
Toren			
○ Herstel houtrot.	1.8	Matig	0-1 jaar
○ Aanbrengen veiligheidsvoorzieningen.	4.2	Slecht	0-1 jaar
○ Uitvoeren schilderwerk.	1.7.2	Matig	0-1 jaar
○ Herstel balkkop trekbalk onder onderslagen. Ontroesten en behandelen ankers.	3.2.1	Matig	1-3 jaar
○ Herstel constructie houtwerk / ijzer door verbindingen.	3.2.1	Redelijk	1-3 jaar

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	toren
1. GEVELS			
<u>1.2 Gevels</u>			
1.2.3 <i>Hout/lood</i>			
Vierkantige ondertoren			
Hout			
- liggers / regels	R	De hoogste regel aan de zuidzijde is getrot. Van de lage regel, ook aan deze zijde, zijn de uiteinden gescheurd en enigszins door houtrot aangetast. Mogelijk zijn enkele (overige) regels aan de achterzijde (niet zichtbare zijde) licht door houtrot aangetast. Zie verder/ ook rubriek 3.2.1.	
- staande delen	G		
Lood			
- bekleding gevel noordzijde	R	Ter plaatse van enkele bevestiging (trotseerloodjes) punten is het lood gescheurd doordat het lood uit zakt. De scheurvorming is met kit gedicht om inwateren tegen te gaan. Plaatselijk open naden.	○ Scheurvorming laten solderen door een erkende loodgieter. De bevestiging controleren/ vervangen.
- bekleding overige gevels	G		
- lood beklede waterlijst	G	Op de overgang van de spits en het met lood beklede vierkant van de ondertoren.	
<u>1.7. Schilderwerk</u>			
1.7.2 <i>Schilderwerk</i>			
Algemeen			
- vuil schilderwerk			○ Regelmatig schilderwerk schoonmaak hierdoor gaat het langer mee.
Onderdelen			
- lood	R	Plaatselijk bladderend en vuil. Lood heeft echter geen behandeling. Het schilderwerk is om esthetische redenen aangebracht.	○ Het schilderwerk bijwerken.
- galmborden en omranding	M	Vuil verfwerk, barstvorming, bladderend, glansverlies en afkrijting.	○ Schoonmaken, schuren en afhankelijk van de situatie met 1 of 2 lagen dekkend overschilderen.
<u>1.8 Diversen</u>			
Galmopeningen			
- houten galmbordjes westzijde	R	Plaatselijk zijn de galmborden door houtrot aangetast. Het lijstwerk/panelen en galmbord kozijnen zijn plaatselijk door houtrot aangetast.	○ Het door houtrot aangetaste hout tot aan het gezonde hout uitzfreen en invullen met tweecomponenten vulmiddel.

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	toren
<ul style="list-style-type: none"> - houten galmbordjes overige zijden - loodbeklede omlijsting - vogelwering, gaas 	<p>Aan de zuidzijde zijn meerdere galm-borden van het oostelijke galmgat door houtrot aangetast.</p> <p>G De zuid- en noordzijde zijn alleen visu-eel te controleren.</p> <p>G</p> <p>G Goede degelijke afdichting. Plaatselijk lichte roestvorming.</p>	<p>○ Rekening mee houden dat er plaatselijk houtrot moet vervangen worden.</p>	
<p>2. DAKEN</p> <p><u>2.1 Kapconstructies</u></p> <p>2.1.1 Hout</p> <p>Spits</p> <ul style="list-style-type: none"> - tafelement spitsconstructie - muurplaten - staanders 	<p>G</p> <p>R De muurplaten zijn gekanteld.</p> <p>R Daar waar de oude verankeringen hebben gezeten is het hout gescheurd.</p> <p>Gescheurd hout door oude verankering.</p>	<p>○ Geen herstel noodzakelijk.</p> <p>○ Geen herstel noodzakelijk.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - spitsconstructie - verankeringen 	<p>G</p> <p>G</p>		
<p><u>2.2 Dakbedekking</u></p> <p>2.2.3 Leien</p> <p>Spits</p> <ul style="list-style-type: none"> - dakbeschot 	<p>G Plaatselijk uitgezakt.</p> <p>Uitgezakte dakbeschot.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - schubleien 	<p>G</p>		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	toren
2.2.4 <i>Metaal</i>			
Klokkenzoldervloer			
- loodbekleding	G		
Spits			
- lood op poesters	G		
2.3 <u>Loodaansluitingen</u>			
Spits			
- voetlood	G		
- hoekkeperlood	G		
- aansluiting op kerkdak	G		
2.5 <u>Dakopeningen</u>			
2.5.4 <i>Luiken</i>			
Klokkenzoldervloer			
- lood bekleed luik	G		
- houtwerk luik	G		
2.8 <u>Diversen</u>			
Spitsbekroning			
- ijzeren kruis	R	De bouten en moeren van de bevestigingsringen om de makelaar zijn door roest aangetast.	○ Op langere termijn de bouten en moeren vervangen.
- schilderwerk ijzeren kruis	R	Gebladderd.	○ Bij gelegenheid het ijzerwerk schilderen.
- windvaan en pijnappel	R	Vervuild en beschadigd verguldwerk.	
- loden muts	G	Voor zover waarneembaar.	
3. INTERIEUR			
3.2 <u>Dragende constructies/vloeren</u>			
3.2.1 <i>Dragende constructies</i>			
Algemeen		In het verleden zijn de door houtrot aangetaste onderdelen van de constructie vervangen/ hersteld. Op diverse plaatsen oude houtworm en bonte knaagkever aantastingen.	
- trekbalen onder onderslagen	R	De middelste trekbal is aan de zuidzijde bij de oplegging sterk door houtrot aangetast. Deze draagt echter maar een zeer gering gewicht van de dakruiter.	○ De balkkop herstellen doormiddel van aanlassen.

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES
<ul style="list-style-type: none"> - verankering van middelste trekbalen 	 <p>M Zeer roestig in het metselwerk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ontroesten en behandelen, vermoedelijk wordt dit hersteld/meegenomen bij de restauratie/onderhoud van de kerk.
<ul style="list-style-type: none"> - onderslag noord 	 <p>R Aan de onderzijde bij de oplegging in het muurwerk licht door houtrot aangeast.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - onderslag zuid 	<p>G Het aangetaste deel is verwijderd. Er is een nieuw deel Douglas aangebracht.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - hoekstijl zuidoosthoek 	<p>M De hoekstijl is op meerdere plaatsen, onder andere bij verbindingen met schoren en liggers, door houtrot aangeast. Ook bij de verbinding met de onderslag is de stijl door houtrot aangeast.</p> <p>Bij het recentelijk herstel van de houten constructie is echter besloten deze hoekstijl (voorlopig) te handhaven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bij gelegenheid de hoekstijl vervangen.
<ul style="list-style-type: none"> - hoekstijl noordoosthoek 	<p>R Aan de onderzijde door houtrot aangeast.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Bij gelegenheid de hoekstijl aanlassen.
<ul style="list-style-type: none"> - hoekstijlen algemeen 	 <p>Door houtrot aangeast.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - liggers / trekbalen in ruimte onder klokkenzolder 	<p>R Mogelijk aan niet zichtbare zijden enigszins aangeast door houtrot.</p> <p>G</p>	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	toren
Boven kerkzolder			
- schoren en kruizen	R Een schoor aan de zuidzijde is bij de verbinding met de zuidoostelijke hoekstijl enigszins aangetast door houtrot. De westelijke schoor is bij de onderlinge verbinding door houtrot aangetast.	○ Bij gelegenheid vervangen van de aangetaste delen.	
Ter hoogte klokken verdieping			
- staanders	Ter hoogte van de luidklok zijn de hoekstaanders met lood bekleed, hierdoor zijn de staanders oncontroleerbaar.		
- schoren en kruizen	G Door het roesten van de spijkers zijn enkele uiteinden van de schoren gescheurd. Dit heeft echter nog geen constructieve gevolgen.		
- onderslagen onder klokkenzolder	R Aan de zuidzijde is de ligger door houtrot aangetast (tevens vermeld in rubriek 1.2.3). Langs de aangetaste ligger is echter reeds een balk geklampt.		
- verankeringen	G Hoekstijlen/ onderslagen.		
Algemeen			
- ijzerwerk door verbindingen	R De delen buiten de houtconstructies zijn geschilderd. De delen in het constructiehout zijn vermoedelijk niet behandeld. Recentelijk zijn verspreid nieuwe bouten e.d. aangebracht.		
3.2.2 Vloeren			
Algemeen			
- houten planken vloeren	G		
3.9 Diversen			
Algemeen			
- klokkenstoel	G Grotendeels hangende klokkenstoel. Gespleten hout door het roesten van de bouten. Er zijn echter (nieuwe) bouten bijgeplaatst.		
- luidassen	G Een tuimel as is vervangen door een degelijke rechte Bilinga luidas.		
- luidkabels	G		
- grote klok	G		
- kleine klok	G		
- bevestiging klokken aan assen	G		
- klepels inclusief bevestiging	G		
4. DIVERSEN			
4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid			
Bereikbaarheid (extern)			
- dakvlakken spits	G		

RUBRIEK		TOELICHTING	HERSTELADVIES	toren
Toegankelijkheid (intern)				
- verlichting	G	In de spits is geen verlichting.		
- vloeren	M	In de spits ontbreekt een vloer.	○ Aanbrengen vloer bordes.	
- ladder naar tweede verdieping	S	De ladder naar de 2 ^e verdieping (onderzijde klokkenstoel) is erg onstabiel en de sporten zijn ingesleten.	○ De ladder vervangen.	
- overige ladders	G			